І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. в Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVII. Ч. 156. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 16-го СЕРПНЯ 1960 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 16, 1960 No. 156. VOL. LXVII.

СЕНАТСЬКІ ДЕБАТИ ЗОСЕРЕДЖУЮТЬСЯ НА ПЛАТНІ І ЛІКАРСЬКІЙ ОПІЦІ

Вашингтон. — Дебати в Сенаті З'єдинених Держав у другому тижні нарад після перерви, що її мав Конґрес з нагоди партійних передвиборчих конвенцій, будуть зосереджені над законопроєктом у справі мінімальної висоти заробітної платні та лікарської опіки для старших віком. Це заповіли в неділю 14-го серпня, два ліберальні демократичні сенатори, Гюберт Гомфрі з Міннесоти і Пат МекНамара з Іллиной, нав'язуючи до виступу демократичного кандидата на президента, сенатора Джана Ф. Кенеді в Гайд Парку, який закликав до зусилля поширити законопроєкти в цих справах, ухвалені попереднього дня сенатською фінансовою комісією. Тим часом сенатор Еверетт Дирксен з Іллиной, що є провідником республіканської меншости в Сенаті, заявив, що схвалений комісією законопроєкт матиме „основну підтримку" з боку республіканських законодавців. В комісії законопроєкт схвалено більшістю шістьох демократичних і шістьох республіканських її членів проти чотирьох демократів, які голосували проти. Сенатор Гомфрі, коментуючи ці справи під час телевізійного виступу в неділю, 14-го серпня, жартівливо заявив, що „можливо, ми самі потребуватимемо лікарської опіки як це все закінчиться". Минулої суботи, 13-го серпня, Сенат всупереч звичаєві мав свої наради. На його денному порядку стоять три справи, які викликують палкі суперечки. Лінія поділу йде не тільки поміж двома партіями — демократів і республіканців, — але й усередині тих партій, поміж лібералами й консерватистами, прихильниками більшої приватної ініціятиви й громадянської свободи, та більшої інтеґрації держави. Південні демократи натискають на відложення справи громадянських свобод, але республіканські сенатори з ліберального крила партії, під проводом сенаторів Джона Ш. Купера і Джекоба Джевітса настоюють на прийняття двох додатків до існуючого законодавства про громадянські права, які дали б широкі права т. зв. Президентській комісії для державних умов, що існує під проводом віце-президента Ніксона. Ця комісія дістала б змогу протидіяти расовій дискримінації в ділянці приймання на працю в підприємствах із державними замовленнями. Другий додаток говорить про державну допомогу для шкіл, які переводять інтеґрацію. Справа підвищення мінімуму платень стосується законопроєкту сен. Джана Кеннеді, щоб той мінімум піднести з одного доляра до $1.25 впродовж найближчих трьох років. Така підвишка охопила б коло 5 мільйонів робітників. Палата репрезентантів прийняла законопроєкт про підвищення мінімуму платні до $1.15 на годину, й така підвишка охопила б коло півтори мільйона осіб в ЗДА. — Знову ж сенатська Фінансова комісія прийняла в суботу 13 ц.м. постанову 12 голосами проти 5 про допомогу федерального скарбу для стейтів по $12 місячно від особи для лікарських підмог для незаможніх громадян старшого віку. Ще дало б у суму коло $190 мільйонів з державної каси для стейтів на згадану ціль, при чому коло 2,400.000 скористало б з такої допомоги. Уряд є за такою зміною, але ліберальне крило демократів вважає її недостатньою.

Кубинський уряд захопив ще одне велике американське промислове підприємство

Гавана, Куба. — Кубинський президент Освальдо Дотрікос Торрадо заповів в неділю 14-го сірпня, що кубинський уряд перебере „упродовж найближчих кількох годин" ще одно велике американське підприємство ,цим разом фабрику нікелю і кобальту Моа Бей копальняної компанії в провінції Орієнте. Президент Дотрікос рівночасно поінформував, що Куба тепер „не є в стані" швидко повернути готівку за будьяку захоплену чи знаціоналізовану власність. Вартість захопленої тепер фабрики обраховують на $75 мільйонів і її захоплення вважається результатом перервання дирекцією підприємства переговорів з кубинським урядом минулого тижня ,подьаііи за причинуу напружені відносини між Кубою і ЗДА. Власником підприємства є Фріпорт Сулфер компанія в Ню Йорку, яка наказала припинити працю фабрики ще в квітні цього року тільки кілька тижнів після її відкриття. Президент Дотрікос повідомив про це захоплення в телевізійному виступі, а промовляючи раніше до зібраних 8,000 осіб перед капітолем, заявив, що „ми в імені демократії, піддержуваної народом, засудили на смерть північно - американський імперіялізм". Рівночасно інформують, що 12 римо - католицьких організацій Куби піддержали пастирський лист Католицької Церкви в Кубі із засудом розвитку комунізму в тій країні.

Передбачають зріст фармерських прибутків

Вашингтон. — Американська Федерація Фармерських Бюр передбачає, що чисті прибутки фармерів в другій половині цього року будуть більші в порівнянні з тим самим часом минулого року. Бюро гадає, що стан із половини цього року дає право передбачати збільшений рух у продажі фармерських продуктів. Цьогорічні жнива мають бути кращі як минулого року, і тому треба сподіватися, що збільшиться продаж зерна, тютюну і олії. Має бути менше кормів для худоби. Зменшаться ціни на ялівник і на деякі роди зерна, але зате зростуть ціни на свині і яйця і більша кількість проданого молока вирівняють цю втрату, і тому готівкові прибутки фармерів в другій половині року будуть більші як в тому самому часі минулого року. Чисті прибутки фармерів в першій половині ц. р. виносили 11 більйонів долярів в річному відношенні.

В АМЕРИЦІ

● **Державний департамент** відповів на ноту Польщі в справі польсько - німецького кордону, що цю справу вирішиться аж при підписуванні мирового договору з „цілим німецьким народом". Досі на основі рішень Потсдамської Конференції Польща є тільки адміністратором так званих „відзисканих земель". Варшава вислала була ноту до Вашинґтону з приводу промови канцлера Аденауера, який мирним способом домагався зміни теперішнього польсько-німецького кордону.

● **Уряд Публічного Здоров'я** у Вашинґтоні визначив 6-членну комісію, яка має вивчати справу, як найкраще поборювати туберкульози. Цю недугу виліковують тепер впродовж місяців, а давніше на це треба було років.

ЗДА ВИСЛАЛИ БАЛЬОН-САТЕЛІТА, ЩО ПЕРЕХОПЛЮЄ І ПЕРЕСИЛАЄ РАДІОПЕРЕДАЧІ

Президент Двайт Д. Айзенгавер, в товаристві Т. Кейта Гленнана, голови Крайового Управління Аеронавтики і Простору слухає схопленого на записну тасьму відгомону свого власного голосу, повернeного сателітом „Ехо".

Вашингтон. — В минулу п'ятницю о год. 2:30 по півночі, вислано в сферичні простори з Кейп Канаверал на Флориді велетенський бальон-сателіт у промірі 100 стіп, найбільший розмірами об'єкт, що його до цього часу люди вклали у міжплянетну систему. У цьому бальоні приміщений надзвичайно складний апарат, що перехоплює радіонадавчі хвилі й передає їх далі. Негайний успіх того експерименту виявився в дві готини після випущення його сателіта, коли за його посередництвом надано з Голдстону в Каліфорнії записану на стрічку промову президента Айзенгавера, яка наспіла до Белл-ляборатоії в Голмделі, Ню Джерзі, себто у віддалі 2,400 миль. Цей бальон-сателіт названо „Ехо (Відгук І". За твердженням фахових коментаторів успішний експеримент з отим сателітом може зреволюціонізувати важит ьтільки 132 фунти, але світову комунікацію. „Ехо І" важить тільки 132 фунти, але він великий, як 6-поверховий дім, і зринув у висоту 1,000 стіп над Землю. Однак це не одинокий успіх, що його в ділянці дослідів сферичних просторів осягнула Америка наприкінці минулого тижня. В тому самому дні вислано експериментальний ракетний літак „Х-15", що осягнув висоту 123,000 стіп (24,6 милі), — найбільшу висоту ,до якої піднялася будьколи жива людина. Пільотом того літака був майор Роберт М. Вайт, а переведено той експеримент з військової летунської бази Едвардса в Каліфорнії. Крім цього переведено успіхи і два експерименти з далекосяжними ракетами. Провірено з повним успіхом нову силстему керування безпільотною ракетою „Атляс" з засягом 5,000 миль, та перевірено також з повним успіхом славну вже ракету „Полværіс', вистреливши її на віддаль 1,100 миль. Про відзискання кабіни з сателіта „Діскаверер ХІІІ" ми вже повідомляли. Її виловлено з моря після того, як „Діскаверер ХІІІ" сімнадцять разів облетів Землю. Відзискання вперше кабіни з штучного сателіта виправдує передбачення, що внедовзі зайва буде всяка летунська розвідка, бо „сателіт - шпигун", що його не може збити ніяка людська сила, переводитиме куди краще такі місії. Ці американські успіхи викликали велике враження в цілому світі. У порівнянні з сьоми совєтськими Спутніками, з яких ще два перебувають у сферичному просторі, ЗДА випустили 23 сателіти, з яких 13 все ще діють.

Екзекутивний Комітет УНСоюзу відбув чергові наради

Союзівка, Керґонксон. — Головний Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу відбув тут минулої суботи, 13-го серпня, свої чергові наради, предметом яких були актуальні організаційні і фінансові справи, як і загальна активність. Окрему увагу приділено справам Канадійської Канцелярії УНСоюзу та гіпотечним (морґеджовим) инвестиціям, як і репрезентації УНСоюзу у ряді крайових зібрань і конференцій. У нараді взяли участь усі члени Екзекутивного Комітету: головний предсідник Дмитро Галичин, що проводив нарадами; заступники гол. предсідника Иосип Лисогір і Анна Герман, головний секретар Ярослав Падох і головний касир Роман Слободян, як також редактор „Свободи" А. Драган.

● **Голова** спілки Крайова Морська Унія Джозеф Карран, який відвідав СССР, розмовляв із Хрущовим, який цікавився майбутніми виборами у ЗДА і який „зневажливо" говорив про віце-президента Ричарда М. Ніксона, називаючи його „не політиком, тільки працівником у крамниці". — Хрущов сказав про Кеннеді, що, він, здається „має розум". Хрущов вірить, що демократи виграють цьогорічні вибори.

Представники УНС і УРС продовжували наради над питанням злуки

Союзівка, Керґонксон. — Минулої суботи, 13-го серпня, представники Українського Народного і Українсь. Робітничого Союзів продовжували тут рекомендовані їхніми конвенціями та започатковані вже попередніми двома нарадами розмови над питанням евентуальної злуки обидвох організацій. Предметом нарад були зокрема можливості користей з такої злуки для членів обидвох організацій, як головно також для української спільноти в ЗДА і Канаді та для загольної української справи. В нарадах взяли участь від Українського Народного Союзу його гол. предсідник Дмитро Галичин, заступники гол. предсідника Иосип Лисогір і Анна Герман, гол. секретар д-р Ярослав Падох і гол. касир Роман Слободян та редактор „Свободи" А. Драган, а від Українсньkого Робітничого Союзу його гол. предсідник Антін Батюк, гол. секретар Теодор Миник і головн. фінансовий секретар Едвард Попіль та редактор „Народної Волі" д-р Матвій Стахів.

● **Претестантський тижневик** „Ди Крісчіян Сенчері" в редакційній статті називає обидвох президентських кандидатів „літеплими" в релігійних справах. Ніксон є квейкром, але це йому не перешкодило служити у фльоті, хоч квейкри є антимілітаристи; Кеннеді є католиком, але він часто складав такі заяви в релігійних справах, які критикували католики в своїй

Батьки й дружина летуна Поверса прибули до Москви на його розправу

Москва.—Олівер В. Поверс і його дружина Іда, батьки американського летуна Френсіса Поверса, що його літак У-2 збито над Свердловськом 1 травня ц. р. та який стане в середу 17 ц. м. перед большевицьким судом за шпигунство,—прибули в минулу суботу 13 ц.п. літаком до Москви. В кілька годин пізніше прилетіла туди також дружина летуна, Варвара, в товаристві своєї мами, пані Монтін Бек Бравн. У товаристві батьків летуна знаходились їх родинний лікар з уваги на важку серцеву недугу старшої пані Поверс і її частинний параліч внаслідку недуги поліо, через що її возять у кріслі, — та їх приятель, Соль Курі, купець з їх міста Нортон у Вірджінії. 55-літній батько Поверса, швець, у короткому пресовому інтерв'ю на летовищі заявив, що приїхав просити помилування для свого сина в Хрущова. Він мав написане прохання до Хрущова, до якого буде старатися на авдієнцію, — заявив журналістам. На їх настоювання почав відчитувати те письмо до Хрущова та перед того розплакався. Дружина летуна відмовилась на летовищі від розмови з журналістами, заявивши, що вона дуже втомлена, і негайно від'їхала до готелю автом Інтуриста. Але пізніше, на лю 14 ц. м., вона з'явилась на пресовій конференції. Вона признала „цілком природною річчю", що її чоловік признався до керування літаком, що його збили большевики, але твердила, що Поверс, виконуючи місію, яка була частиною програми, що її затвердив Конґрес і доручив Президент, не був шпигуном, а радше „розвідшим висланцем" на державній службі. Дружина Поверса заявила, що вона також буде старатися дістатись до Хрущова. Вона найбільш зажурена, що не знає, чи її чоловіка повідомили про те, що вона прибула до Москви. В її товаристві є її адвокат Александер Паркер з Ричмонду у Вірджінії, але Совєти не допустили оборонця з-закордону, вільки призначила йому адвоката з уряду в особі Міхаїла Грінева. Це такий „оборонець", що не поцікавився приїздом до Москви дружини і батьків оскарженого летуна.

ЗДА видалили першого секретаря амбасади СССР у Вашинґтоні за шпигунство

Вашингтон. — Американський уряд викинув в суботу 13-го ц. м. із ЗДА першого секретаря совєтської амбасади у Вашинґтоні Валентина М. Іванова, зробивши йому конкретний закид, що він заплатив „поважну суму" американському громадянинові, щоб той подбав для себе за працю в державній американській установі і там проводив підривну й шпигунську роботу. Тим американським громадянином був 32-річний Роджер Фосс, який називає себе членом нацистської партії в Америці та який дістав від Іванова коло $500. Іванов був раніше, в рр. 1950/55, в совєтській репрезентації при Обєднаних Націях, а в амбасаді у Вашинґтоні перебуває від трьох літ. Водночас державний департамент повідомив комуністичну Мадярщину, що він не дасть поворотної візи військовому атташе Каролі Ласльо, який виїхав на відпустку на Мадярщину. Комуно - мадярський уряд у відплату зажадав відкликання американського військового атташе з Будапешту, полк. Карла Міллера ,дармащо полк. Міллер ледви 26 липня прибув на свою посаду до Будапешту. Іванов є 13-им з черги совєтським „дипломатом", видаленим із ЗДА протягом десятьох років.

Розстріли французьких полонених зменшили шанси замирення в Альжирі

Альжир. — Командування арабсько - альжирських партизанів повідомило, що розстріляно двох молоденьких, 22-річних французьких вояків, Мішеля Кастеру й Клотер ле Ґалля, схоплених в полон, за здогадні їх злочини проти автихтонних мешканців Альжиру. Ця подія викликала у Франції хвилю обурення. Права французька преса використовує ці насторі для пропаґанди тези, що з альжирськими партизанами не можливе вже тепер будь - яке замирення. Сам французький уряд покищо не зайняв офіцного становища. Західня преса висловлює переконання, що розстріли французьких полонених військовиків альжирцями є відплатною акцією за екзекуції, що їх в останньому часі французи перевели на кількох арабських терористах. Президент де Ґоль заявив, що нову деклярацію у справі Альжиру складе під час своєї подорожі до Бретанії у вересні ц. р.

СОТНІ ОСІБ ЕНТУЗІЯСТИЧНО ВІТАЛИ ВИСТУП КАНАДІЙСЬКОЇ „ЧАЙКИ" НА СОЮЗІВЦІ

ГОВАРД САРДЖЕНТ, ПРЕЗИДЕНТ АМЕРИКАНСЬКОГО КОМІТЕТУ ВИЗВОЛЕННЯ, ТА ЙОГО СПІВРОБІТНИКИ БУЛИ МІЖ ЧИСЛЕННИМИ ГОСТЯМИ НА ОСЕЛІ УНСОЮЗУ

Союзівка, Керґонксон. — Хоч тут і там передчасно пожовклі листки на деревах та дещо холодніші на зміну вечорі, як і дата на календарі вказують, що ми вже перейшли цьогорічний вакаційний „Рубікон" і зближаємось до нового повакаційного сезону, то цього не помічається на Союзівці, виховно-відпочинковій оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах. Радше навпаки, як це недвозначно свідчив на цій оселі останній кінець тижня, один з найлюдніших і найактивніших за ввесь сезон. До цього міг у відповідній мірі причинитись заповіджений раніше гостинній виступ великої, бо зложеної з 50 осіб танцювальної групи „Чайка" з Гемилтону в Канаді, що впродовж півтора години свого виступу збирала найбільш ентузіястичні оплески багатьох соток приявних гостей. Виступ відбувся під вільним небом, на спеціяльній для цієї мети приготованій плятформі біля самого великого купального басейну, що подвоювало красу і мальовничісті виступу, бо танцюристи і їх мистецькі продукції відбивались в чистому дзеркалі спокійного та зі споду освітленого плеса води. Танцюристи виступали двома групами: численнішою дорослою та молодшою, що має свою окрему назву „Гопак" і виконали цілий ряд українських народних танків в оригінальній інтерпретації та виведенні, три рази змінюючи незрівняні своєю красою українські національні одяги. Програмою проводили адміністратор груп М. Й. Перожак англійською мовою та М. Кавка з Клівленду українською мовою, що також виповняв своїми невичерпними дотепами необхідні перерви між поодинокими точками. Мистецьким керівником групи є Ярослав Клунь. На початку імпрези гол. предсідник УНСоюзу Дмитро Галичин, вітаючи гостей, привітав зокрема приявного на імпрезі президента Американського Комітету для визволення п. Говарда Сарджента, що разом

(Закінчення на стор 4-ій)

БЕЛЬГІЙСЬКЕ ВІЙСЬКО ВИЙШЛО З СТОЛИЦІ КАТАНҐИ В КОНҐО

ГАММЕРШИЛД ВІДМОВИВСЯ ПІДТРИМУВАТИ ПОЛІТИКУ ПРЕМ'ЄРА ЛЮМУМБИ

Леопольдвіль. — Бельгійський гарнізон покинув Елізабетвіль, столицю останньої з шістьох конґолійських провінцій, де ще стояли бельгійські вояки, й передав охорону ладу частинно військам Об'єднаних Націй, частинно місцевій поліції. Відхід бельгійського гарнізону переведено в минулу неділю 14 серпня ц. р. після пращальної церемонії, на якій командант бельгійських військ у Конґо, ген. Рожер Гейзен, сердечно пращався з катанґським прем'єром Мойсе Чомбе. Приявним був також командант військ ОН в Конґо, ген. Карссон фон Горн. Відхід бельгійців з Леопольдвілю і стягання бельгійських гарнізонів з кількох дальших пунктів в Катанзі залишає ще відкритим питання трьох бельгійських баз в Конґо, застережених в бельгійсько-конґолійському договорі з 29 червня ц.р. — Найважливішими подіями на терені Конґа напереломі минулого й цього тижня, це переліт генерального секретаря Об'єднаних Націй Даґа Гаммершилда з столиці Конґа Леополдвілю до столиці „збунтованої" провінції Катанґа Елізабетвілю у супроводі 250 шведських вояків та конфлікт між Гаммершилдом і прем'єром центрального уряду Конґа Патрісом Люмумбою з приводу способу переведення цієї операції. Люмумба проголосив був, що він прибуде разом з Гаммершилдом до Катанґи задля „привернення там порядку", але Гаммершилд у писаній деклярації ствердив повну невтральність Об'єднаних Націй і їхніх військ у внутрішньо-політичних спорах в Конґо. Тому він відмовився забрати Люмумбу і членів його уряду до Катанґи, ствердивши, що воно було б підтримкою для централістичної політики, що її веде Люмумба та проти якої заявляється прем'єр провінції Катанґа, Мойсе Чомбе. Цей останній не хотів спершу допустити військ ОН до Катанґи і ще в минулу п'ятницю, коли надлітав літак з Гаммершилдом у супроводі сімох транспортних військових літаків, погрожував, що дозволить на приземлення тільки літака з Гаммершилдом. Однак, коли Гаммершилд подав радіо-телефонічну вістку, що або він приземлиться разом із своїм військом, або всі вони завернуть до Леопольдвілю, Чомбе відкликав свою погрозу, заявивши, що це було „непорозуміння". Він стрінув Гаммершилда на летовищі з великою парадою. Швидко потім висадились в Елізабетвілі дві шведські сотні. Приявність марокканського генерала між прибулими старшинами командування військ ОН вказує на те, що Гаммершилд плянує посилення військ в Катанзі марокканською частиною. Люмумба висловив своє невдоволення, що до Катанґи взагалі вислано білі війська. З висилкою військ ОН до Катанґи він зв'язував надію привернення там свого авторитету, але становище Гаммершилда цю надію розбило. Гаммершилд перевів двогодинну нараду з Чомбе. Москва, яка постійно нацьковує Люмумбу проти бельгійців, проти Чомбе і тепер проти Гаммершилда, повела у своєму радіо-пресовому апараті нову гостру атаку проти Гаммершилда, що той „стискає руку і переговорює із зрадником конґолійських інтересів, бельгійським помелом, Чомбе". Люмумба погрожує походом конґолійських військ проти Катанґи, але з уваги на брак власного конґолійського летунства, віддаль кругло 1,500 км. шляхом почерез джунґлію і мізерний стан конґолійської армії, така погроза має лиш пропаґандивний характер — стверджують західні кореспонденти з Конґа.

Москва видалила американського туриста за його поведінку у Києві

Москва. — У ході своєї плянової і систематичної пропаґандивної кампанії проти Америки, яку посилено для витворення відповідної атмосфери довкола процесу проти американськго летуна Френсіса Поверса, совєтські власті видалили ще одного американського туриста, 21-річного студента теології з університету в Отіс, Кензас, Джеймса Шульца. За „Комсомольською Правдою" з минулої п'ятниці, Шульц, який подорожував по Совєтському Союзі з 12-ма іншими особами під спонзорством Міжнародного бюра подорожі для членів організації ҐМКА і ІВКА (Асоціяції молодих чоловіків і молодих жінок християн), „проводив антисовєтську аґітацію і поширював провокаційні плітки" в столиці України Києві. Названий совєтський часопис твердить, що „знайшовся ледар, який був готов запродати свою честь і совість за шмаття з закордонною маркою". Большевицька ґазета дала цим зрозуміти, що хтось у Києві просив Шульца, чи той не має на продаж чогось з одягу — як це роблять майже всі совєтські громадяни у зустрічах з американськими туристами, — а Шульц ніби погодився та в добавок дав тому киянинові три примірники Біблії. Ото ж Біблія — це в очах совєтської влади — „антисовєтська пропаґанда"... Попереднього дня видалено з СССР американського туриста, 27-річного Роберта Крістнера за роблення світлин „військових об'єктів", за які большевики вважають кожний корабель, кожну залізничну стацію і кожний потяг.

У СВІТІ

● **Англійська соціялістична Партія Праці** в свому офіційному органі признає упадок своїх впливів і вбачає найбільшу їх причину у — пізньому віці більшости своїх членів. Партійний провід ставить собі за завдання „відмолодити" партію, без чого грозить їй загин. Друга найгірша познака слабости англійських соціялістів — їхній поділ на правих і лівих, при чому ліві стають комуністичними поплентачами.

● **В Японії** мешканці місцевости Фухі пішли масовим демонстраційним походом під американську команду недалекої бази та заявили, що будуть переводити „сидючий страйк" на знак протесту проти стріляння гострими набоями під час тамошніх американських маневрів.

● **Ґанський прем'єр** Кваме Нкрулаг зажадав від парляменту уповноваження, щоб військо Ґани, вислане до Конґа під пропором Об'єднаних Націй, могло силою прогнати бельгійців та щоб вислати з цією ціллю до Конґа нові ґанські контингенти. Опозиція в ґанському парляменті вказувала, що нема ніякого інтересу для Ґани — виповідати війну Бельгії, коли справа знаходиться в руках Об'єднаних Націй.

● **В Західній Німеччині** великим спіхом користувались цього літа асекураційні компанії, які приймали обезпечення літників, що виїздили на ферії, — проти дощу. Однак знайшлись обманці, які вливали воду до збірників, що були для компаній критеріями, чи дійсно в даному часі падав дощ. Ця справа наробила в Німеччині багато шуму.

● **ТАСС** повідомив, що совєтське державне видавництво видасть збірку театральних п'єс чоловіка відомої американської фільмової зірки, Мерілен Монро, Артура Міллера. Міллер мав завжди марку „проґресиста".

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Задніми дверима

В усній творчості багатьох народів існують глумливі прислів'я про тих людей, що, викинуті з хати або не будучи запрошеними, примудряються пролазити назад задніми дверима. Ролю такого пролазника хотів би відіграти тепер Нікіта Хрущов, який заявив, що вважав би для себе „великою честю" очолити совєтську делеґацію до ОН і взяти участь в Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй, скликаній на день 20 вересня ц. р. в осідку ОН, значить, в американському таки Ню Йорку. Цей його приїзд до З'єдинених Держав Америки мав би бути попереджений відвідинами в Мехіко, де Хрущов хоче взяти участь у відзначенні Дня Незалежности тієї країни, і на Кубі, куди його запросив Фідель Кастро через свого брата Равля, коли той їздив до Москви.

Враховуючи всі пропаґандивні й політичні користі, що їх добився Хрущов своїми минулорічними відвідинами в ЗДА, і, зокрема, збільшення свого особистого престижу в Совєтському Союзі, московський диктатор, як виходить із висловленого ним бажання, хотів би проскочити хитрощами на територію ЗДА, знаючи, що двері до Білого Дому бодай покищо йому замкнені. Іде ж Хрущову не про очолювання совєтської делеґації в ОН і не про бажання висловити безпосередньо позицію совєтського уряду в справі міжнародного роззброєння, а про те, щоб знову стати своєю ногою на американській землі, не зважаючи на відкликання ним запросин Айзенгавера до СССР, на всі кинуті ним на адресу Президента і на самі З'єдинені Держави нахабні образи, чи навіть на його брутальні погрози знищити ЗДА далекосяжними ракетами. Намагаючися за всяку ціну прибути до ЗДА, Хрущов, без сумніву, плянує використати Генеральну Асамблею ОН, щоб безпосередньо звернутися до американського народу, понад головами його уряду, Конґресу і всієї американської публічної опінії, після того, як своїми виступами в Мехіко й на Кубі він підтримає антиамериканські тенденції в тих країнах.

Спроба Хрущова пролізти задніми дверима до ЗДА, щоб використати своє перебування для чергових пропаґандивних виступів, поставить його в ситуацію нахабної людини, якої не запрошувано, але якої з тих чи інших оглядів не можна викинути. У пропонованій ним навершинній зустрічі в рямцях ОН ледве чи візьмуть участь голови інших держав, і треба дуже сумніватися, чи засяде з ним разом — не зважаючи навіть на свою останню дипломатичну заяву в цій справі — президент Айзенгавер. З другого боку перебування Хрущова в Ню Йорку дасть можливість і американським офіційним колам і американському громадянству задемонструвати відкрито і без ніяких недомовлень своє ставлення до його грубої і крутійської політики, заманіфестувати свою солідарність із справою визволення поневолених Москвою народів, яка дістала належну оцінку не тільки в проклямаціях Тижня Поневолених Націй, але й стає актуальною в очах широкого громадянства, як це показує остання редакційна стаття „Ню Йорк Таймсу".

Представники поневолених Москвою націй зі свого боку зможуть під час перебування Хрущова в ЗДА задемонструвати своє ставлення до кривавого диктатора куди ширше й виразніше, як це було минулого року, коли він був офіційним гостем Президента ЗДА.

10 важких тижнів ЗДА

Лише десять тижнів ділять Америку від виборів її нового президента. Це розмірно короткий час, але він буде дуже важкий для її керівників, бо вимагатиме від них посиленої праці й уваги на кількох фронтах. Занедбання будь-котрого з тих фронтів загрожує створенням того „вакууму", який є притаманною рисою кожного переходового часу, кожної провізорії.

Президент і державний секретар Гертер у своїх виступах перестерегли, що такого „вакууму" ні в якому разі не може бути в двох ділянках: законодатній і закордонно-політичній. Гострі слова на адресу Конґресу пригадали, що в засаді „держава понад партіями" вміщується обов'язок активного й конструктивного законодавства, що йому не може перешкоджати навіть така преважлива справа, як президентські вибори. У своїх коментарях до останньої пресової конференції Президента з минулої середи американська преса зазначила, що Д. Д. Айзенгавер перекреслив передбачення лжепророків, що від часу призначення кандидатів на президента двома політичними партіями до дня виборів постане у Білому Домі „пустка". Навпаки, газети одностайно ствердили, що Д. Д. Айзенгавер проявляє тепер, може, навіть ще більшу як досі енерґію й зацікавлення всіми актуальними справами.

Державний секретар Гертер перестеріг володарів Кремлю, щоб вони не розраховували у передвиборчому часі на пасивність американського уряду у вирішуванні міжнародних справ. Гладке проведення в минулому тижні Сенатом ратифікації міжнародного договору про демілітаризацію Антарктичного обширу вказує на тісну співпрацю між Білим Домом і Капітолем, не вважаючи на прикрі для законодавців, особливо з демократичної більшости, слова Президента. Але ж годі дивуватись, що думки обох голів Крайових комітетів партій, які є сенаторами, Ніксон, який головує в Сенаті, Джансона, який є головою сенатської більшости, Кеннеді і численних інших законодавців, які тісно пов'язані з виборами, — мусять в ці дні роздвоїтися між справами, що стоять на денному порядку парляменту, і виборчою кампанією.

Сама техніка цієї кампанії і зв'язані з нею питання — величезні, специфічно американські. Ось так, наприклад, заповіджено, що обидва кандидати, Ричард Ніксон і Джан Кеннеді, проведуть „велику дискусію", надавану через радіо-телевізійну сіть. Кандидати мають також власні специфічні турботи. Так, читаємо — найбільшою турботою Ричарда Ніксона є протидіяти у виборчій кампанії арґументові, що він є співвинний у безсумнівних помилках, що їх американська закордонна політика допустилась за останніх сім років, і водночас виминути закид, що він — нельояльний супроти Д. Д. Айзенгавера. А найбільша турбота Джана Кеннеді — протидіяти арґументові, що він не може рівнятися з Ніксоном своїм досвідом у державних справах, зокрема в ділянці закордонної політики. Ричард Ніксон має клопіт із з'ясуванням, чи він є „старий Ніксон", член правого крила Республіканської партії, чи „новий", прихильник ліберальної течії. Тим часом Кеннеді мусить рахуватися з можливістю, що коли його католицьке віровизнання притягне йому голоси католиків, то протестанти готові демонстративно піти проти нього, — він має також клопіт, чи притягнення Адлея Стівенсона як одного з закордонно - політичних дорадників і називання Стівенсона, як його майбутнього державного секретаря, не насторожить тих, що побоюються уґодівських ходів.

Тому цих найближчих десять тижнів — трудні і складні. Але протягом цих тижнів напевно не витвориться пустки в будь-якій ділянці велетенської машини ЗДА.

СУДОВА КОМЕДІЯ

Офіційний орган бонського уряду „Бюлетень" вмістив статтю про „показові процеси" СССР у зв'язку з розправою, яка має відбутися проти американського летуна Френсіса Поверса. „Бюлетень" подає, що процес буде ведений при відкритих дверях, бо большевицькі слідчі так „прочистили" тому летунові мозок, що й родина його не пізнає.

Автор цих рядків, як колишній „завєдующій 7-ой юрісконсультацієй во Львовє", мав нагоду пізнати всі дороги і стежки большевицького „правосуддя", бо консультація, яка містилася при вул. Сикстуській, з усіх консультацій у Львові мала найбільше і найбільш різношерстої клієнтелі. Чи не найбільше знана була 7-ма юрісконсультація з „контрреволюційних справ", які на 99 відсотків „брав" для себе автор цих рядків, як завідувач. Ролю адвоката у большевицькій судовій комедії схарактеризував виразистими словами голова обласного суду в Львові Юрко: „Защитнік ето помощнік судьї", інакше кажучи він має допомагати судові до вже винесеного присуду докласти свою „оборону", щоб назовні виходила совєтська „справедливість".

Конкретно, коли йде про „контрреволюційні процеси" — а таких було 90 відсотків у львівському обласному суді — то практика підписаного у дослівно щоденних процесах-комедіях дійшла до зеніту і до пізнання цілої забріханости московсько - большевицького „судівництва", яке у практиці зводилось до цинічного вислову: „слєдствієм НКВД установлєно"... От і вся „оборона". Проти постанови НКВД годі було підносити голосу. „Слєдствієм НКВД установлєно" — це були альфа і омеґа цілої так званої судової комедії.

Автор цих рядків за півтора року тієї судової комедії не може похвалитися жадним успіхом у суді, бо коли мова про так звані контрреволюційні процеси, то всі вони з-правила мусіли закінчитися засудом. Проти такого „діктуму" взагалі не можна було боротися.

У большевицькому судівництві неможливе звільнення обвинуваченого за „контрреволюційну діяльність". Прикладом хай послужить такий факт. Вносячи маленьку скаргу на відшкодування за заподіяну шкоду до „народного суду", що містився при пл. Смольки в будинку, де мав свою адвокатську канцелярію покійний д-р Біляк, автор цих рядків ужив таких слів: „Жадаю відшкодування в сумі 1 рубля вісімдесяти копійок за панчохи і 90 рублів для заплати людині, яка буде стояти в черзі кільканадцять годин, щоб купити ті панчохи." Справа смішна, і йде тут про особу, яка упавши перед будинком „Госбанку", подерла шовкові панчохи. По кількох днях суддя закликав автора позву і запитав його грізним тоном: „А де ж це у Совєтському Союзі існують очереді? У нас все можна купити, хто тільки чого забажає". Коли ж у відповідь на ці слова позивач показав через вікно черґу перед „бакалією", суддя засміявся і сказав уже поправною українською мовою: „Маєте щастя, що натрапили на українця, а то справа пішла б до прокурора. Напишіть другий позов, а цей знищіть". До речі цей суддя залишився під німецькою окупацією і автор цих рядків бачився з ним.

Ще одною характеристичною прикметою большевицького суду є заборона адвокатові робити будь-які нотатки з процесових актів, так що на розправу мусить іти він зовсім „сліпий", хібащо запам'ятає якісь моменти, читаючи протоколи у слідчого. Акт обвинувачення, якщо адвокат дістане його в свої руки після закінчення розправи, мусить він віддати до судових актів. В засаді всі так звані контрреволюційні розправи відбуваються при закритих дверях. Явність розправ — це побожне бажання всіх підсудних, бо тоді могли б вони бодай побачити своїх рідних чи знайомих. Також внесення прохань про допущення свідків рішуче виключене, бо розгляд „контрреволюційних" справ ніколи не відкладається, а мусить бути закінчений того дня, на який визначило НКВД.

Нарешті ще один доказ большевицько-московської за[illegible]: про вирок, який засуджує підсудного на кару смерти („высшую меру наказания"); адвокат не може сказати стороні, яка просила про оборону підсудного. На питання, що адвокат має сказати стороні, суддя вияснив, щоб, мовляв, сторону треба повідомити, що суд ще не видав рішення.

Це все було за часів червоного царя Иосифа І, коли діяли безконтрольно суди НКВД, до яких належали всі „контрреволюційні справи". Після смерти Сталіна і ліквідації ката Берії владу всесильного НКВД нібито обмежено. НКВДівські суди вже не мають безмежних прав, але над судівництвом так само висить меч Дамокля у виді всесильної партії, яка зайняла тепер місце НКВД. Отже по суті нічого не змінилося в червоному царстві.

Щождо справи американського летуна, якого „судитиме" московсько-большевицький суд, то вже тепер можна ствердити, що він „признається" в усьому: що був шпигуном і що робив усе на доручення американського уряду, та з доручення Вол Стріту і взагалі „гнилого капіталізму", який, мовляв, веде імперіялістично-агресивну політику у відношенні до Совєтського Союзу. Треба рахуватися з тим, що Поверса засудять на кару смерти, і що червоний цар Нікіта І використає цей вирок для шантажу, щоб дістати взаміну за Поверса декількох своїх шпигунів, які діяли на терені Америки.

Р. К.

ДОВГІ ТІНІ...

Довгі тіні нічні
Залягають обабіч дороги,
І тремтить, наче струни,
Між віттям в гаях темнота.
І дзвенять солов'ї,
І дзвенять солов'ї до знемоги,
Ні, то тьохкає серце
І в іншого серця пита:
— Любиш? Любиш?
Тьох - тьох!..
Солов'їною мовою серця
Розтривожена ніч
Б'є на сполох листками осик.
— Дуже... Дуже!
Тьох - тьох!..
І, мов човник легкий
без весельця.
Угорі - угорі
Закружлявсь - закрутивсь
молодик...

ТАМАРА КОЛОМІЄЦЬ

ШКІДЛИВІ ПРОЯВИ У ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКАХ

Під заголовком „Комунізм у шкільних підручниках" — протестантський (міжконфесійний) журнал „Кришчен Іcономікс" вмістив свої журливі рефлексії на цю стару й наболілу тему. У серпневому числі цього гостро антикомуністичного журналу, що його редаґує відомий у ЗДА духовник і соціолоґ, Говард Е. Кіршнер, піддано гострій критиці небезпечне для шкільної молоді лясування прерізними комуністичними досягненнями на терені СССР, зокрема в господарській та технічній ділянках.

Немає двох думок, читаємо на вступі згаданої статті, що російський комунізм знає гаразд, яку силу становить для нього пропаґанда. Не лише у себе вдома, але й за кордоном, комуністи — неперевершені „мистці" у цьому відношенні. На терені ЗДА, в зв'язку з інтенсивним навчанням по тутешніх школах російської мови, свідомо або й ні — виходить на сторінки деяких шкільних підручників теляче захоплення „небувалими й грандіозними" досягненнями в СССР, всім тим, що совєтське. Одночасно з вивченням російської мови — американська шкільна молодь зазнає небезпечної індоктринації комунізмом.

Для прикладу автор наводить маркантні місця з „Підручника упрощеної („симпліфасд") російської мови", авторами якого є Міша Г. Фаср та Арон Прессмен. У тридцять першій лекції вміщено тут такі тенденційні й зовсім не „мовознавчі" інформації про совєтську систему: „Впродовж цілого дня колгоспники працюють на полі, а колгоспниці — на своїх городах. По містах також багато роботи має кожний у літню пору. Наприкінці квітня і на початку травня студенти приготовляються до іспитів, а жінки зайняті по домах своєю щоденною працею. Чоловіки у вільних від роботи днях миють і чистять-направляють свої авта або трудяться у себе в садку. Вони завжди співають своїх веселих пісень і багато сміються. Всі вони щасливі".

Отак розписують Міша Г. Фаср та Арон Прессмен про „райське" життя закріпачених у колгоспах і на фабриках мільйонів совєтських рабів! І то не для старших, зрівноважених читачів, а для малокритичної шкільної молоді. Що ж скажуть і подумають, прочитавши таку неправду, тутешні учні: — обставини життя в СССР зовсім такі, як і ЗДА — у кожного „фармера" своє авто, він забавляється після праці безжурно з своєю родиною, має свої „гуд таймс", зовсім на американський зразок... Ще й виспівує на ціле горло у таких соціялістичних „гараздах".

Автор статті в „Кришчен Іcономікс" подає від себе таке: „Чимало з нас мали нагоду бачити на свої очі совєтські колгоспи, ми бачили також знедолених, зрезиґнованих, виголоджених совєтських „фармерів" і їхніх жінок та дітей на важкій праці. Ми бачили, як ці істоти верталися додому після цілоденної праці — до своїх сумних, занедбаних хат. Ці сцени не були для американських очевидців такі атрактивні, як це змальовано в цьому підручнику для нашої молоді!"

В підручнику російської мови для початківців, складеної для шкіл Лілею Парґмент, подано такий опис московського метра (собвею): „Таке досягнення совєтського будівництва було б немислиме, якби все населення не взяло активної участи в його спорудженні. З усіх кінців держави прибували охотники, щоб своїм вкладом причинитися до його успішного завершення. Московське метро було будоване таким самим ентузіязмом мас, як свого часу будовано в Европі монументальні храми. Багато народу пожертвувало для цього свій вільний від щоденної роботи час".

Згаданий нюйоркський протестантський журнал слушно зазначає, що єдиною історичною паралелею до московського метра можуть бути хіба старовинні піраміди єгипетських фараонів, але ніяк і ніколи — европейські храми! Ухвалою комуністичної партії, з січня 1934 р., змобілізовано примусово тисячі населення для примусової роботи над будовою цього московського „чуда світу"!

Під кінець своїх невеселих рефлексій автор каже, що американська молодь конче мусить вчитися російської мови (української теж — Т. К.) але в жадному разі не вільно натовкмачувати її такими фальсифікатами, як це подано у цих двох підручниках. Треба сподіватися, що цей і інші аналогічні голоси перестороги дійдуть до тих, що мають очі але не бачать, мають вуха але не чують... Не бачать і не чують небезпечної пропаґанди комунізму навіть на сторінках шкільних підручників.

Т. К.

Парлямент у Ляосі висловив недовір'я легальному урядові

Вієнціян. — Влада революційного уряду, очолюваного капітаном Конґом Ле обмежується далі тільки до столиці 2-мільйоновї країни Ляос. Другий уряд знаходиться в резиденції короля Люанґу Прабанґ, і той уряд прем'єра Тіяо Сомсаніта ще не зрікся, дармащо Конґ Ле проголосив відповідний заклик через вієнціянське радіо. Конґ Ле запропонував колишньому прем'єрові князеві Суванна Фоумі створити новий ляоський уряд на базі закордонно-політичної невтральности і внутрішньо - політичного замирення з комуністичними партизанами. Князь Фоума відмовився і зажадав скреслення його з листи 40-ка членів революційного комітету, що її проголосив Конґ Ле. За твердженням західних кореспондентів цей ляоський сотник спірається на 800 вояках ґарнізону в столиці Вієнціяні та, може, має за собою ще 3,000 війська в найближчій околиці. Вієнціянська армія нараховує 30,000 вояків, але легальний уряд Сомсаніта не може вжити їх проти бунтарів з уваги на дощеву пору, яка перетворює щорічно всі шляхи в Ляосі в непрохідну розмоклу смугу. В останній хвилині повідомляють, що 59-членний парлямент Ляосу висловив вотум недовір'я легальному урядові Сомсаніта.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО ФОНД НАГЛОЇ ПОТРЕБИ

Вістка про створення Фонду Наглої Потреби уздоровила мене частинно після перебутої мною операції. Мої нудні шпитальні дні ставали не такі болючі, як я починав роздумувати, скільки то „громада по нитці" може зробити добродійств і просто чуд для нашої української справи. Цих кілька долярів напевно не оскорбить ні однієї української родини. Часом декому тяжко фінансово, але коли в когось збереглось ще українське серце, то його родина відмовить собі дечого, а таки пожертвує на ФНП із задоволенням та гордістю. Ще восени 1959 року я написав був обширний лист до УНС, в якому я з'ясовував конечність заснування українського сиротинця на Союзівці чи деінде, що є дуже легке до здійснення, якщо б кожен член добровільно задеклярував свої дивіденди протягом кількох років на ту ціль. Щоб доказати можливість мого проєкту, я вже тоді деклярував усі свої дивіденди, а нині годжуся переслати їх на Фонд Наглої Потреби, тому, що більшість українських громадян визнали це за найбільш відповідну ціль... Сподіваюся мільйонового капіталу з маленьких сум, бо в єдності сила, а ми всі є певні, що УНСоюз совісно використає цей капітал для великої цілі.

С. Зобнів
(Рочестер, Н. Й.)

Хай буде благословенна щаслива і така дуже на часі думка створити Фонд Наглої Потреби!

П. О. М. Смородські
(Пассейк, Н. Дж.)

Дуже я вдоволений, що Український Народний Союз начебто вичув мої думки, які я вже здавна висловлював. Жаль тільки, що — як довідуюся — великий процент членів УНСоюзу не хочуть пересилати своїх дивідендових чеків на Фонд Наглої Потреби і задержують їх дуже часто із незнання. Добре було б, щоб секретарі Відділів поінформували про Фонд Н. П. членів УНС і заохочували їх для жертвування своїх дивіденд на ту ціль.

Лободоцький Осип
(Дітройт)

Якщо ми співаємо, що „положимо душу і тіло за нашу свободу", то положім теж і того маленького чека і покажім, що ми „браття з козацького роду".

Никола Перчик
(Рочестер)

В залученні пересилаю мій дивідендовий чек на Фонд Наглої Потреби і нехай Бог благословить розпочате Вами добре діло, щоб воно вийшло на потіху нам і нашим майбутнім поколінням.

Людмила Бермес

Проголошення Вашого заклику в справі Фонду Наглої Потреби має гарну, патріотичну і харитативну ціль, бо нагла потреба може трапитися майже в кожній родині і тоді треба їй вдаватися до своїх приятелів або до сусідів за поміччю. Отже дуже на місці, щоб така могутня організація, як УНСоюз, мала такий фонд і вживала його на різні важливі цілі... Я, як старий піонер, посилаю 10 долярів на Фонд Наглої Потреби, хоч я є членом іншої організації, яка покищо такого Фонду не має. Але таку ціль треба нам підтримати — не тільки союзовцям. Нехай цілий наш патріотичний загал відгукнеться, бо „громада по нитці, а бідному сорочка". У мене на плечах 78 літ нужденного життя і вже 8 років я перебуваю на старечій пенсії — 80 долярів місячно, але ж даю і свій вклад до цього ФНП, бо такий фонд повинен існувати не тільки при УНСоюзі, а також при кожній поважній установі.

Василь Шанайда
(Розевіл, Мич.)

В залученні звертаю три чеки на Фонд Наглої Потреби. Організація, яка стало робить проґрес і творить духові і матеріяльні цінності, заслуговує на підтримку нашого громадянства. Щасти Боже!

Інж. Іван Фур
(Клівленд, Огайо)

Вповні одобрюю Вашу ініціятиву складати пожертви на Фонд Наглої Потреби. Давайте по більше закликів у цій справі, бо наші українці, як щось дати, то дуже отяжілі.

Роман Коцич
(Рочестер, Н. Й.)

Д-р Філ. Микола Аркас

НАШ СТЕП

(З довгої низки спогадів)

(18)

—А що ж, може й бачили, беркути довго живуть... Заговори вони, — чого б ми тільки від них не довідались.— І, помовчавши, додавав: — Кобзарям не повелося пробудити народ наш, а їм напевне повелося б...

Одного разу хтось з наших об'їждчиків зловив у степу орла; тато наказав зробити йому велику клітку й поставив її на терасі. Небавом орля виросло в лютого орла; ненажерливість його всіх дивувала; ковтав біфштекс за біфштексом, і все йому було мало, міг він, здається, одним заходом цілого вола з'їсти. Приручити його так і не вдалося: гордовито відкидав він усі спроби з ним подружитися і, якщо хтонебудь осмілювався просунути в його клітку палець, розлючено на нього накидався. Врешті тато випустив його на волю, і потім довгий час ще орел прилітав до тераси й, покружлявши над нею, звивався у вишину.

Пам'ять людська — чудодійна, але, разом з тим, і вибаглива та примхлива — зафіксовує, що їй забажається, топить у забутті, що їй забажається, іноді якусь дурничку, не варту навіть уваги, обертає в незнищимий ґранітний монумент, іноді якусь дуже важливу хвилину, якийсь пам'ятний момент візьме й знищить, немов ножем відітне від низки спогадів.

Дрофи, розуміється, дурничка в тій низці, а ось і досі так виразно перед моїми очима простилається ділянка нашого степу над Вонючою балкою і гурти дроф на ньому. П'ятдесят літ минуло з того часу, а картинка та стоїть, живе передї мною. Баский коник мій Отаманчик виніс мене на горбок; у буйнотравній лощині я побачив велике стадо дроф; вони паслися, маєстатно походжаючи по траві; оддалік від гуртовища, щохвилини витягуючи шиї й озираючись, вартували, мабуть, дрофичі; зараз же вони запримітили мене, і все стадо, як струсі, кинулись геть. З місця злетіти дрофи не можуть із-за своєї ваги, а „стартують" з розгону, як літаки. Мій коник голосно заіржав, задоволений, мабуть, враженням, яке справив на дроф, розпушив хвіст і поніс мене слідом за ними. П'ятдесят літ тому... А й зараз я вдихаю аромати квітучого степу, бачу маючу ворону гриву мого гнідка, чую його заливисте ржання і дзвінку пісню жайворонків у небі...

Розуміється, в степу було багато куропатви та перепілок, посмітюшок з чубариками на голівках, але великою рідкістю була хохітва, улюбленка справжньої дичини, чимало було валюшнів там, де були залісненї яруги, довгодзьобих степових куликів — грициків, галиччя, гайвороння, ворон-ґав; шпачині зґраї переметувалися з терниця на терниче, висвистували дрозди та чорнопері коси, а дрібноти не зрахувати: вільшанка гніздилася у вільшині коло ставків, так само очеретянка, коноплянка, вівсянка — в полі; останню звали у нас теж жовтогрудкою, вимахували хвостиками трясогузки, чубаті одуди оздобляли алеї нашого саду, а деркач був не від того, щоб налякати своїм несподіваним деркотом задуманого подорожнього, само собою окрізь стрекотали метушливі сороки, перелітали синички, мухоловки, щуєтрі ластівки, галасливі горобці, стрижі, дикі голуби, горлички. Мартини-рибалки припадали до синіх хвиль Буга, залітали й чайки, і жалібний киґіт їх лунав тоді по округах, нирець ґойдався на хвилях, а потім гульк і щезав, щоб випірнути тридцять сажнів далі; і як ми заздрили тим птичим підводним човнам: ось так поплавати б під водою, подивитися, що на дні робиться, як бички з раками воюють.

Дикі гуси, лебеді й журавлі затримувались у нас тільки під час перелету. Чаплі й милі старосвітські чорногузи панували в болотах і на солончаку, а жили у величезних гніздах на розгіллях високих дерев, чи на дахах селянських хат та наших клунь, охороняючи їх від пожежі: віщо-прозорливі чорногузи наперед знали, де спалахне пожежа, і заздалегідь кидали в тому місці своє гніздо, а людям тоді хоч вибирайся з хати: не минути нещастя.

Багато в степах було яструбів, кібців і сорокопутів; великого клопоту завдавали пташні шуліки й канюки; зчиняли вони згубне пустошення у пташнику. Спостерігши їх, квочки голосним криком здіймали тривогу, а курчата, в панічному переляці, але, як на команду, ховалися під їхніми крилами, баба ж Пріська, наша пташина королева, хапала в руки жарівню й калатало, вибігала надвір і, знявши несусвітній гуркіт, верескливо репетувала, вигукуючи: атата-ітіїті-кшш! Таке стовпотворіння лякало хижака, і він ні з чим забирався геть. Але якщо пташниці не було, шуліка коміть-головою, мов камінь, падав додолу, хапав жертву, а потім сторчма звивався, затявши її в пазурях, і щезав з очей.

Пугачі-сичі й пугульки гніздилися в дуплах та на горищах клунь і різних господарських будівель; вечорами вони часто відвідували нас і, сівши на самім вершку стодоли чи повітки, починали жалібно й одночасно зловіщо нарікати-проквиляти: — „Поховав! Поховав!" — І, прислухаючись до його голосіння, всі з острахом казали: — „Ой, на біду кричить, сатана, смерть комусь віщує". Тато ж мій, почувши лемент новітнього дива, лаконічно огризався, обернувшись вбік набридливого Азраїла: — „На дурну голову, халепо крилата, щоб ти здох!"

Літніми вечорами прислухувалися ми з тераси до уколисливого й гомінкого прибою бузьких хвиль; давно вже стих вітер, а хвилі все рокотали - співали. Батько довго сидів мовчки, задумавшись і підперши щоку рукою, а потім враз ніби прокидався й казав моїй неньці:

— А все ж таки, моя дитинко, я, здається, розумію, що оповідає нам старий Буг-Гіпаніс...

З СОВЄТСЬКОЇ ПРЕСИ

НА МЕЖІ СУМЛІННОСТИ І ГЛУПСТВА

„Коли ми прочитали цього листа, — пише кореспондент „Ізвєстій" (6 серпня ц. р.), — ми не повірили. Ми знали леґенду про Вавилонську башту, чули про Реймський собор, бачили образки єгипетських пірамід. Але те, про що писали нам мешканці будинку ч. 47 по Кутузовському провулку — перевищувало всяке уявлення. Ми поїхали на вказане місце і переконалися в убогості власної фантазії. Перед нами стояв будинок нечуваний в історії архітектури, — будинок, до якого годі було ввійти, бо будівники „забули" зробити... двері. Лише крізь невеличку дірку в стіні можна було полюбуватися порожніми кімнатами з сусіднього мешкання. Цей унікальний будинок існує в Києві вже три роки. І ми даємо його точну адресу..."

Головний інженер будівельного управління на запит кореспондентів відповів:

— Погоджуюсь. Будиночок ми справді спорудили дурнуватий. Але наше діло маленьке — проєкт дано, ми його й реалізуємо.

— А затверджений проєкт для нас закон, — підтримав його головний інженер тресту.

„Ну, а будівельники, — обурюються кореспонденти, — невже ж вони не бачили, що будують кам'яну гробницю замість мешкального дому? Ні, вони не могли не бачити, вони навіть дивувались, стискували плечима, але продовжували будувати. Бо все те було — згідно з затвердженим проєктом..."

ВИКОНУЮТЬ ПЛЯНИ СЕМИРІЧКИ

На харківському заводі „Медична апаратура", — пише кореспондент „Радянської України", — наприкінці кожного місяця перед складанням звіту збирають готові прилади і переносять їх на склад. Начальник складу підписує акт про прийняття „готової продукції", а начальник плянового відділу на підставі цієї фальшивки складає другу фальшивку — про те, що плян виконано. На початку наступного місяця „готову продукцію" забирають знову до заводського цеху і, абияк викінчивши, відсилають на адреси замовців. Ці факти встановила комісія харківського обласного комітету партії і прийняла рішення покарати шахраїв. Та ба! — констатує кореспондент. — На заводі й по сьогодні залишилося все по-старому. А директор заводу Ємлянінов, який, всупереч здоровому глуздові, також залишився на своєму пості, в червні місяці знову приписав до пляну неіснуючої продукції на 140 тисяч рублів...

І ТУТ НЕ ОБІЙШЛОСЯ...

Наприкінці травня ц. р., коли з наказу Москви відзначувано 120-річчя з дня народження композитора Петра Чайковського, редактор газети „Радянська Культура" в числі 42-му написав дослівно таке: „Жадна з республік Радянського Союзу, крім РРСФР (Російської Радянської Саціялістичної Федеративної Республіки. — Ред.), не може вважати П. І. Чайковського своїм національним композитором, хоч він для всіх дорогий і близький. Лише Україна, де він так довго жив і творив, де написав опери „Коваль Вакула" („Черевички") і „Мазепа", Другу українську симфонію, Перший концерт для фортепіяна з оркестрою, романс і дует на слова Т. Г. Шевченка та інші твори, в яких оспівується її минуле, — по праву ділить його національну приналежність з своїми старшими братами-росіянами..."

Отже, й тут не обійшлося без „старшого брата".

АКТОРИ — ПАРТІЙНІ ВИБРАНЦІ

У київській газеті „Радянська Культура" проголошено конкурс „по відбору кіноакторів до штату Київської кіностудії ім. О. Довженка". Попросту кажучи, проголошено конкурс на заміщення вакантних місць в тій кіностудії. Конкурс має на меті: „залучити до постійної праці в кіномистецтві найбільш обдарованих та професійно підготованих акторів, а також талановитої акторської молоді". Здавалося б, справа зрозуміла — кіностудія потребує добрих акторів, які добре виконували б свої ролі у художніх кінофільмах, отже єдиним критерієм при їх виборі мали б бути їхні здібності і професійна підготова. Але в Міністерстві Культури Української ССР думають інакше, бо одною з вирішальних умов для прийняття актора до тієї студії є його політична „благонадійність". І тому в оголошенні про цей конкурс сказано дослівно: „В роботах конкурсової комісії, крім її членів, беруть участь персонально: секретар партійної організації, голова фабричного комітету і секретар комсомольського комітету студії".

Змагання в українознавстві учнів Р. Ш. в Сиракюзах, Н. Й.

Учасники змагань в українознавстві Р. Ш. в Сиракюзах, Н. Й. Посередині Люба Мазурок (х), яка здобула перше місце

Український „Мазепинський Конкурс", що відбувся у 1959 р. між українською молоддю ЗДА є добрим прикладом духового змагання між молоддю. Очевидно сюди належали і ті легкоатлетичні змагання, які йдуть по принципам „в здоровому тілі, здорова душа", даючи перевагу душі. Тут хочемо розказати про оригінальні змагання, проведені вже вдруге на терені „Рідної Школи" (Курси Українознавства) в Сиракюзах, Н. Й. Цей конкурс є такий гарний, а до того під педагогічним оглядом конструктивний, що варта поширити його на всі наші „Рідні Школи" в Америці і Канаді. Ініціятором його та водночас уже повторним його реалізатором є довголітня керівничка Р. Ш. в Сиракюзах, пані мґр. Марія Логаза, відома виховниця пластової молоді в Европі і ЗДА.

Навчаючи довший час в Р. Ш. та стрічаючись з нашою молоддю на пласт. сходинах чи в пласт. таборах, пані М. Логаза бачила брак ентузіязму в наших дітей до рідної книжки, історії, а то і слова. Роздумуючи часто над новими методами виховання, вона пригадала собі з „колишнього свойого юного кодексу", що всяка молодь любить завжди з кимось або в чомусь змагатися і за це нагородами хвалитися... оце в 1959 році перший раз (на пробу), а в 1960 р. вже вдруге проголосила вона в своїй Р. Ш. в Сиракюзах. „Змагання в українознавстві" (за найкращу ученицю-ня в Р. Ш.), визначивши наперед солідні 3 нагороди: 1) нагорода: оплата за 2-тижневий побут в літньому таборі (Пласту чи Суму); 2) 2-га і 3-тя нагороди — цінні книжки, вартости 20 до 40 долярів. Поставлено 10 вимог конкурсу: 1) Учень (ця) зобов'язаний прочитати кожного дня 10 сторінок української книжки, 2) З прочитаної книжки написати короткий зміст. 3) Кожночасно прийти в означений день до провірки. 4) Не опустити ні одної лекції в Р. Ш. 5) Бути завжди солідно приготованим на кожну годину українознавства. 6) Вивчити добре історію України, особливо період визвольної боротьби 1914-1921 рр. 7) Знати життєписи: Т. Шевченка, І. Франка, М. Шашкевича й Лесі Українки, та по два вірші з їх творчости. 8) Написати задачу: Як я повинен жити, щоб вирости на корисного і чесного українця (до 150 слів). 9) З українцями говорити лише по українськи. 10) Що неділі й свята вислухати українську Службу Божу і проповідь. Це умовини змагань для двох найвищих кляс (6-тої і 7-мої); очевидно вони в 40—50 % менші для нижчих кляс, бо в змаганнях прийняли участь всі кляси за вийнятком першої. Змагання відбувалися на добровільній базі. Зголосилося до змагань 85% учнів. Видержали до кінця 75%. Змагання тривали три місяці: від 5-го березня до 5-го червня 1960 р. В атмосферу змагань втягнулися батьки, рідня, а далі і вся свідома українська громада, бо призначила в нагороду змагунам поважну суму — $322.00.

На закінчення шкільного року 23-го червня 1960 р. першу частину якого присвячено було пам'яті Великого Митрополита Кир Андрея Шептицького, по роздачі свідоцтв, битком наповнена авдиторія вислухала вислід змагань. Перше місце здобула Люба Мазурик (15 літ! учениця 7-мої кляси (вона і в 1959 р. була першуном). Вона прочитала впродовж 3-х місяців 5,019 сторінок українських книжок (вимагане мінімум було 900 сторінок) та виповнила всі вимоги в 100%! В нагороду дістала оплату пластового табору і „Кобзар" Т. Шевченка, ред. Сімовича. Другу нагороду здобули аж 3 учениці: Надя Пилипишин, Ірина Граб та Марта Бачинська, прочитавши поверх 3,000 сторін українських книжок. Дві перші дістали в нагороду повне видання творів 12 томів Л. Українки, третя Трилогію В. Лепкого „Мазепа" в 6-х томах. Третє місце зайняли: Зенко Карпишин, діставши в нагороду Трилогію „Мазепа" (прочитав 2,582 сторінки), Дануся Гапій, що прочитала 1,767 сторінок і дістала „Кобзаря", ред. Сімовича. Крім того ще 6 учениць прочитало вимагану кількість українських книжок і теж дістали нагороди. Подібно проведено було конкурс і роздачу нагород в чотирьох нижчих клясах. Перші нагороди дістали: Надя Гусак в 2-ій клясі, Ольга Надвірська в 3-ій, Петро Новий та Стефа Надвірська в 4-ій і 5-ій клясах. В тих клясах роздано теж другі і треті нагороди. Так то того вечора передано майже сотню українських цінних і добрих книжок в посідання молоді міста Сиракюз.

Які користі з таких змагань?

Великі! Найперше учні, що прийняли в ньому участь, жили повних три місяці суто українським життям і то студійним. Силою факту вони мусіли залишити все сміття примітивних коміксів, забути про вулицю й пірнути всім своїм єством в українське море рідної книжки. Учні - змагуни наочно переконалися, що й українські книжки є не менше інтересні як чужинні; а деколи кращі, бо ж серцю ближчі. Треба їх тільки читати. З українських історичних повістей набрали діти більшої заохоти дво глибших студій історії України. Дотеперішні „нудні" особи чи події з княжої і козацької доби після змагань стали для них живими, якимись наново рідними! В них поволі зникає почуття меншевартости й вони горді, що вони українці, хоч хвилево Україна ще в неволі. Від часу змагання зросло зацікавлення рідною українською книжкою в громаді і діти Р. Ш., навіть в часі літніх ферій, випозичають і читають українські книжки, мабуть поволі приготовляються до наступного конкурсу в 1961 р.!... Важливий ще й той факт, що ці змагання відукраїнізовують теж і саму громаду!... Деякі учителі з інших місцевин, довідавшися про цей оріґінальний змаг, постановили перевести подібне в своїх Р. Ш.

Тому направду признання належиться не тільки учням-змагунам (до речі 85% це учениці!), але й то передовсім учителькам Р. Ш. в Сиракюзах — паням: М. Логаза, М. Величко, С. Жизневська, С. Фраціян та М. Тимяк. Всі вони жертвенно працювали в Р. Ш. для добра української молоді. Шкода тільки, що на 3 до 4 сотні дітей в Сиракюзах лише одна сотня ходить до Р. Ш....

На кінець треба ще хоч коротко торкнутися деяких проблем тісно пов'язаних з вихованням української молоді на чужині.

Можна і на чужині вдержати дитину при українстві. лише треба хотіти і трохи жертви в грошах і праці від себе дати та своє любити, а чуже шанувати. Батьки в першій мірі відповідають перед Богом і Нацією за душі своїх дітей! В сьогоднішній політичній ситуації лише свідомий українець може буди добрим американським громадянином, бо м. ін. єдино він може сказати 100% — правду західньому світові про московського червоного опира, який готовить загибіль в першій мірі Америці. Зденаціоналізований „бойсина" того не зробить, бо він про це поняття не має. Тому глибоку правду сказала Марія Овчаренко, відома виховниця і авторка „Золотих воріт", коли писала: ...Школи українознавства треба уважати за наші найважливіші і найпотрібніші установи на еміґрації". — Ми додамо — їх нічим не дасться заступити, жадною молодечою організацією, ні народним строєм, ні тимбільше скоро проминаючими імпрезами.

Роздумуючи над майбутнім українсиької еміґрації в Америці, вже 50 літ тому перший український єпископ бл. п. Сотер Ортинський сказав такі золоті слова в цій справі: „Якщо сьогодні на чужині ми не створимо для нашої молоді добрих українських шкіл, то завтра будемо приневолені замкнути всі наші товариства, а позавтра і церкви, бо... вже не буде кому до них ходити". (Гл. Проп. Книга УНС, 1936). Для прикладу, — чиж не так сталося в Деслодж, Мо., коли буревій знищив українську католицьку церкву, то молоде зденаціоналізоване покоління відмовилося її відбудувати, бо сказало, що їй української церкви вже не треба. (Гл. „Свобода" ч. 146, з 31 липня 1959 р., копис інж. Степана Куропася).

Накінець, ми мусимо раз на завжди пам'ятати, що виховання молодого українського покоління це не тільки діло батьків чи Церкви, але це національний і священий обов'язок всього українського суспільства! Бо сьогоднішня молодь — це затрішня нація!

І. Городецький

З КОНЦЕРТОВОЇ ЗАЛІ

Виступ п-ні Наталії Андрусів

Кожна відпочинкова місцевість має свої особливості та, так би сказати, головні пункти атракційности.

„Овшен Сіти" в Ню Джерзі характеризується своїми пуританськими порядками, які заховалися в повній силі досьогодні. В тій місцевості не можна дістати в ніякій крамниці ані краплини алькогольних напоїв, отже ані барів ані крамниць з горілкою там нема, а ніякий ресторан в місті навіть слабого пива вам не продасть, бо не має. В неділі усі крамниці, розривкові льокалі, кіна, навіть спортові стадіони чи тенісові корти є замкнені. В неділі лише в двох пунктах того міста можна знайти розвагу — це т. зв. „пір", де за вільним вступом в величезній галі можна слухати концерт оркестри, яку оплачує місто та недільного концерту музичного „тріо" разом з вокальними солістами у готелю Флендерс. „Флендерс", який своїми будинками царить над цілим містом, є найелеґантнішим і найбільше вибагливим готелем в Овшен Сіти. Крім багатьох інших вибагливих люксусів, готель влаштовує для розваги своїх ґостей камерні концерти, а що неділі запрошує співаків солістів з концертами. Серед солістів знайдете найкращі концертові співочі сили із загально популярними в Америці іменами. Авдиторія зложена з добірної публіки, бо до такого готелю, як Флендерс, з'їжджається сама „сметанка".

Вже від ряду сезонів управа готелю Флендерс запрошує з концертами і нашу відому співачку Наталію Сімон-Андрусів, якої виступи тішаться там великою симпатією та загальним признанням. Наша співачка за кожним своїм виступом включає в програму і пісні українських композиторів. В часі її останнього концерту в неділю 31-го липня вона включила твір нашого композитора Василя Овчаренка п. з. „Утоптала стежечку", яку автор, на прохання співачки, спеціяльно опрацював для трія (піяно, чельо і скрипка). Між іншим, треба згадати, що композиція „Утоптала стежечку" Василя Овчаренка побудована на народних мотивах, була нагороджена на конкурсі композиторів в Україні золотою медалею. Композицію ту, яку в програмі подано як „юкрейнісн денс", авдиторія прийняла рясними оплесками. Вона вийшла дуже культурно та прозвучала незвичайним багатством музичної фактури. Так то в одному з кращих американських готелів щороку лунає українська музика і пісня, яка на рівні з творами інших народів знаходить призвання та симпатію.

Оксана Сімович

● Представник державного департаменту заявив, що не буде жадної заяви в справі працівників Крайової Аґенції Безпеки Вернона Ф. Мічелла і Вілліяма Г. Мартина, які потаємно виїхали до СССР, як це виявилося з їхньої записки, що її залишили. Вони виїхали до Мехіко, звідки полетіли на Кубу, а з Куби до СССР.

ФОНД НАГЛОЇ ПОТРЕБИ

У „Трибуні УНСоюзу", що появилася з датою вівтірка, 7-го червня, був уперше проголошений заклик Головного Уряду УНСоюзу в справі створення при УНСоюзі Фонду Наглої Потреби, що має на меті заздалегідь придбати можливо найбільшу суму „на ратунок життя і волі українців на випадок всенаціональної загрози чи тривоги". Уже в перших днях після проголошення цієї акції, до Головної Канцелярії УНСоюзу та до Редакції „Свободи" почали напливати не тільки голоси ентузіястичної апробати і піддержки цього почину, але й добровільні звороти дивідендових чеків, з яких цей фонд у першу чергу складатиметься. Від того часу пожертви у формі звернених дивідендових чеків від членів УНСоюзу, як і готівкові пожертви невпинно напливають. Друкуючи черговий список, прохаємо всіх тих, що повертають на ціль Фонду Наглої Потреби дивідендові чеки УНСоюзу, щоб вони ці чеки ОБОВ'ЯЗКОВО підписували, бо без підпису чек не має вартости, а повернення його назад до жертводавця для підпису вимагає часу та зайвої праці. Рівночасно із зворотами чеків та пожертвами надходять численні листи, в яких члени УНСоюзу і громадяни висловлюють свою опінію в справі цього Фонду. Частину цих голосів друкуємо.

СПИСОК Ч. 7.

Андроняк Г.	Запаранюк В.	Д-р Мушкевич Е.
Бегека І.	Запаранюк І.	Д-р Омельський Е.
Бегека Л.	Заполюх І.	Орищин Б.
Белей І.	Захарків О.	Орищин Л.
Белей Т.	Зима В.	Орищин О.
Белей Х.	Кальба М.	Орищин С.
Березюк Т.	Кахникевич Е.	Паньків І.
Березюк Ф.	Кібюк Т.	Перегівський В.
Віласюк П.	Д-р Когутяк В.	Перегівський Д.
Біляк Д.	Кодний Я.	Прокопик В.
Будзяк Е.	Кожухар М.	Процьків С.
Будзяк Р.	Мудрий Д.	Рабій Б.
Василенко В.	Козак Б.	Салецький З.
Василенко Е.	Козак І.	Салецький Н.
Василенко Н.	Козар М.	Самороз С.
Войтків В.	Коршовський Н.	Свитак В.
Гентош М.	Коршовська С.	Семеняк Т.
Гладун О.	Косар М.	Семків П.
Гнатів В.	Коцинда І.	Сенько І.
Гриневич Н.	Кривий О.	Стадник Г.
Галиновський М.	Кривий С.	Стадник К.
Ґреґа Е.	Крушельницька Л.	Стадник М.
Дзядик І.	„ -ий Л. П.	Стахура П.
Дзядик О.	Курій Е.	Стеткевич О.
Дайк С.	Кучма П.	Стеткевич С.
Дмитрів М.	Кушнір Т.	Тиж А.
Домбчевський Б.	Манацький Е.	Тиж О.
Домбчевська Е. М.	Манацький М.	Фединська П.
Добчевський І.	Манацька Ф.	Фединський П.
Добичевський Л.	Мачук Г.	Федів Д.
Дресер Р. Е.	Д-р Мачук Н.	Федоряк І.
Драгош В.	Мироненко Н.	Фінів М.
Дуда М.	Мироненко О.	Худик М.
Дякун М.	Михайлишин	Юрчишин М.
Задорецький М.	Мудрий В.	Януш С.

Сума поверн. чеків	$ 181.16
Раніше проголошено	$ 2,769,41
Разом	$ 2,950.57

Наукова Конференція Осередку Праці НТШ в Клівленді, Огайо

Клівленд, липень 1960. — З успіхом пройшла тут триденна наукова конференція з участю сімох українських професорів, зорганізована старанням Осередку Праці Наукового Товариства Шевченка при співпраці Української Академічної Громади „Зарево", Українсько-Американського Студентського Товариства ім. Адама Коцка та Українських Злучених Організацій Клівленду. Конференція була проведена під гаслом: „Україна в минулому, сучасному й майбутньо- в п'ятницю 13 травня у залі Українського Народного Дому. Відкриваючи конференцію, голова Осередку Праці, дійсний член НТШ проф. Володимир Радзикевич привітав приявного президента НТШ проф. д-р Романа Смаль-Стоцького, прелеґентів та всіх присутніх. Проф. Р. Смаль-Стоцький виголосив перший доповідь на тему: „Завдання української науки у вільному світі". Промовець підкреслив, що наука є складовою частиною нашого історичного процесу, нашої визвольної боротьби і що історію творять концепції, ідеї, великі особистості, а детермінує її геополітика, клясова боротьба та економічна система. Доповідач зазначив, що в Америці українцям довелося зустрітися з різними псевдотеоріями, „совєтською школою" і концепціями приватних організацій з великими фондами, що намагалися накинути українській науці різні шкідливі погляди.

— Нашим завданням, — підкреслив доповідач, — є продовжувати працю батьків. Українські вчені повинні опрацювати всі важливі проблеми, визволити американську науку від впливів білого і червоного імперіялізму. Коли дістанемо право на вільну дискусію — здобудемо позиції.

Завданням української науки є формулювати ідеологічні концепції, які зможе використати наша політика. Протиставити „добровільній" федерації в СССР дійсно добровільну федерацію, де Україна була б складовою частиною Европи і належала б до Атлантійської сфери:

Наприкінці доповідач зазначив фінансові труднощі, що перешкоджують НТШ видавати наявні праці, і малу жертвенність громадянства.

Другим з черги прелеґентом був проф. Джон Керроль університету в Клівленді М. Мельник, який доповів на тему: „Плянове господарство та свобода людини і народів в СССР". Висвітлив він позитивні та неґативні сторони совєтського плянового господарства і заторкнув питання можливости зміни в СССР без війни.

Далі з доповіддю на тему: „Українсько-російський конфлікт у 1917-33 роках" виступив професор Джон Керроль університету проф. д-р Михайло Пап..

Зазначивши, що національне питання було одною з причин повалення царату, а тимчасовий уряд проіснував лише 8 місяців, бо злегковажив це питання, прелеґент підкреслив, що російська большевицька партія мала успіх, бо дала популярні національні гасла. Ленін застосував метод інфільтрації большевиків на Україну, не маючи мілітарної сили. Але зміцнившись, большевики показали, що вони не відрізняються від царської влади. Совєтський ультиматум Центральній Раді був першим актом большевицької агресії. Відзначивши, що на Всеукраїнському З'їзді Совєтів більшість була за Центральну Раду, прелеґент спиняється на X з'їзді РКП в 1921 р., де на закиди Скрипника і Затонського про російський шовінізм, Сталін відповів, що партія давно відкинула гасло самовизначення і до нього не повертається.

Шумський, Максимович, Волобуєв, Хвильовий пропаґували національний комунізм. Зростання українського резистансу змусило Сталіна сказати, що дискусія над Хвильовим загрозлива. Від 1930 року Україна опинилась у передреволюційному становищі. Але сили українського резистансу є всюди — в армії, адміністрації, партії. Проте націонал-комунізм не був і не може бути для нас ідеалом, бо це ідеологія, не оперта на християнській етиці.

По доповідях кілька критичних заввах подали д-р Любомир Винар та інж. Микола Тарасюк.

Другий день праці конференції 14-го травня проходив у залі Української Щадниці на Пармі.

Першою була доповідь д-р Евгена Пизюра на тему: „Російська революційна ідеологія і марксизм". Доповідач розглянув світоглядові підложжя і погляди Герцена, Бакуніна, Нечаєва, Ткачова і зазначив, що соціялізм був у Росії доктриною революції. Скріплена марксизмом російська революційна сила, що у 80-х роках була на вичерпанні, знову зміцніла.

Далі з доповіддю на тему: „Огляд культурної політики Совєтів за роки 50-60" виступив проф. Нотр Дейм університету з Індіяни д-р Іван Фізер. Він зазначив, що за браком матеріялів і часу обмежиться до деяких спостережень і думок про літературу і літературознавство на Україні за 1958 і 1959 рік. На думку прелеґента пожвавлення українського літературного життя пояснюється не стільки „великодушністю" Хрущова, скільки загальним піднесенням у післясталінський період.

Наступну доповідь на тему: „Масарик і Карпатська Україна" виголосив д-р Петро Стерчо. Наводячи численні історичні факти, доповідач висвітлив діяльність Томи Масарика в часі першої світової війни, коли він спочатку визнавав потребу прилучити Закарпаття до Росії, потім почав акцію за прилучення тих земель до Чехословаччини, говорив з представниками Центральної Ради в Києві про приналежність Закарпаття до України, а далі поїхав до Муравйова і підписав з ним угоду про невтральність чехословацьких леґіонів. За Сен-Жерменським договором Чехословаччина зобов'язалася дати Закарпаттю автономію. Але Масарик не виконував міжнародніх зобов'язань і коли губернатор Закарпаття Жаткович зрезиґнував з своєї посади, щоб вплинути на Масарика, той прийняв резиґнацію і призначив на його місце Антона Бескида. Як ствердив прелеґент, Масарик хоч і був продуктом західньоевропейської цивілізації, але залишився москвофілом.

Останнім доповідачем був професор Нотр Дейм університету д-р Василь Маркусь, який говорив на тему: „Український аспект нової національної політики Совєтів"

Як зазначив промовець, принципи політики Совєтів не змінилися. Російська інтервенція в національні держави була диктована не кляковими конфліктами, а намаганнями зберегти цілість імперії. Українізація, білорусизація, татаризація були поразкою російських шовіністичних груп, але національний ренесанс неросійських народів кінчився розгромом і загибіллю його діячів. Партія робила ставку на росіян. Про це свідчив і тост Сталіна за російський нарід. Жданов проводив політику постійного наступу на неросійські народи. Від 1953 року почалася відлига і десталінізація. Але від 1957 р. почався новий тиск, замовкла справа реабілітації Скрипника. Хрущов зрозумів, що його опорою є російська партія. 21-ший з'їзд канонізував пропозицію Хрущова про виховання людини в дусі пролетарського інтернаціоналізму і совєтського патріотизму. Українській культурі відведено місце бути частиною загальносовєтської культури, фактично бути провінційною культурою.

Дискусія над доповідями була дуже гаряча. Інж. Дмитро Андрієвський піддав критиці доповідь проф. Фізера, підкреслюючи, що його огляд літератури був неповний. Д-р Любомир Винар зазначив, що доповідь проф. Фізера не дає повного образу літературного життя, бо прелеґент спинився лише на поезії, натомість прозу потрактував по мачушиному і нічого не згадав про драматурґію і переклади.

В обороні Масарика виступив проф. Юрій Яремкевич, нагадуючи про розквіт українського життя в Чехословаччині за його часів і про сприяння студентам. Виступом інж. Миколи Тарасюка закінчилися дебати.

Другий день конференції закінчився бенкетом, під час якого з привітанням до науковців-гостей виступили д-р Лев Рубінґер (УЗО) і дир. Микола Бігун (ОДВУ). За привіти від імені науковців дякував д-р Василь Маркусь. Проф. Михайло Пап оголосив список жертводавців, що своїми пожертвами уможливили організацію конференції.

На закінчення був висвітлений фільм про Союз Визволення України, про його діяльність в часи першої світової війни.

Проф. Роман Смаль-Стоцький докладно розповів про обставини створення СВУ і про його працю.

Третій день конференції 15-го травня виповнила англомовна сесія, яка відбулася в університетській авдиторії Джон Керроль університету з словом проф. Романа Смаль-Стоцького і дискусією на тему „Російський комунізм й американська політика супроти нього".

Великий успіх конференції і масова участь українського громадянства були нагородою для НТШ — ініціяторам і організаторам цієї небуденної події в Клівленді.

За „Соборником".

ВИСТУП КАНАДІЙСЬКОЇ „ЧАЙКИ"

Танцювальна Група „Чайка" з Гемилтону.

(Закінчення зі стор. 1-шої)

зі своїми співробітниками Спенсером Вільямсом і Михайлом Терпаком та їх родинами провів кінець тижня на цій оселі, не скриваючи свого подиву до її краси, устаткувань та виґід. У програмі вечора були також сольові і дуетні співи у мистецькому виконанні Раїси Садовської та Галі Яворської, також з Гемилтону. „Чайка" своїм виступом на Союзівці, в опінії гостей, цілком потвердила і виправдала свою славу одної з найкращих, найліпше вишколених і здисциплінованих мистецьких груп на північно-американському континенті.

Виступ „Чайки" в суботу ввечорі був попереджений живою активністю на Союзівці впродовж дня. Крім нарад Екзекутивного Комітету УНСоюзу та спільних нарад представників УНС і УРС, про що мова на іншому місці, п. Едвард Попіль, фінансовий секретар УРСоюзу та контролер міста Скрентону, мав надзвичайну лекцію для 40 курсантів українознавства, знайомлючи їх із вартістю братерських організацій в цій країні.

В неділю, 14-го серпня, сотні гостей Союзівки, включно з п. Сарджентом та іншими американськими гостями, взяли участь у Богослуженні, що його відправив о. Любомир Гузар, виголосивши проповідь про суть, вартість і значення терпінь. Після кожного Богослуження та проповіді поодинокі гості на Союзівці довідуються в її канцелярії про те, де о. Гузар впродовж року відправляє Богослуження, бо — як це заявив один із гостей — „варта їхати на край світу", щоб почути таку проповідь.

Рутер обіцяє 14,000 пенсіонерів ліберальну лікарську опіку

Дітройт. — 14,000 пенсіонерів були присутні на одному з найчисленніших пікніків в цій країні, який влаштувала спілка Автомобільних Робітників, і чули промову голови цієї спілки Волтера П. Рутера, який запевняв присутніх, що ще цього року Конґрес ухвалить законопроєкт про ліберальну лікарську опіку для старших осіб, яка відбуватиметься в рямках соціяльного забезпечення, на засадах конґресмена Форанда. Коли б президент Айзенгавер відмовився підписати цей законопроєкт, то, на думку Рутера нарід в дні 8-го листопада вибере на президента сен. Кеннеді, який підпише корисний для робітництва закон. На пікніку були юнійні пенсіонари з Дітройту, Понтіяку, Енн Арбору, Ипсиланті, Виндсору в Онтаріо та інших місцевостей. Гості з'їли 3.5 тонни курей, 80 бушлів капусти, 1.200 тузенів так званих „кеп кейків" і випили 15,000 півлітрів молока.

Світовий Банк видав позичок на $ 658 мільйонів

Вашинґтон. — Міжнародний Банк Відбудови і Розвитку повідомляє, що у фінансовому році, який закінчився 30-го червня, дав своїм членам позичок на суму $658,-700,000. Ця сума збільшила позички, видані цим банком, до поважної суми $5,100,000,-000. В минулому році дістали позички такі члени-держави Світового Банку: Альжир, Сагара, Австрія, Бельгійське Конґо, Чіле, Колюмбія, Коста Ріка, Гондурас, Індія, Іран, Італія, Японія, Кенія, Мавританія, Нікараґва, Норвеґія, Пакістан, Перу, Родезія і Нясаленд, Судан, Об'єднана Арабська Республіка та Уруґвай. Теперішній стан позичок виносить $3,600,000,000. Резерви банку виносять $506,-400,000, минулого року вони збільшилися на $86,500,000.

Виправа до Конґа коштуватиме ОН $ 150 мільйонів, яких ще нема

Об'єднані Нації. — Найбільшою турботою генерального секретаря ОН Гаммершилда поруч із внутрішньо-конґолійським хаосом і суперечностями є — звідкіль взяти фонди на конґолійську операцію Об'єднаних Націй. Коли 14-го липня ц. р. Рада Безпеки вперше рішила вислати до Конґа міжнародне військо, Гаммершилд дістав право розпоряджатись сумою $15 мільйонів. Опісля бюджет операції в Конґо обраховано на кругло $100 мільйонів на один 1960/61 рік, але виявляється, що нижче $150 мільйонів він не обійдеться. Прийнявши згоду на висилку військових котинґентів з Індонезії, Судану й З'єдиненої Арабської Республіки — війська ОН в Конґо зростуть до 15.000. Справа фінансів стане предметом нарад Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй.

● В Сеулі перед американським військовим трибуналом судитимуть одного білого й одного чорного вояків за стріляннину. Білий вояк Даніель Говард буцім-то пострілив одного чорного вояка американської армії, а тоді товариш пострілемого, мурин Дайвер, стрілив до Говарда.

● Місто Ню Йорк плянує збудувати бейзболовий стадіон на 55.000 сидячих місць на Квінсі у Фляшінґ Медов Парку. Вже в жовтні ц. р. мають почати будову цього стадіону.

Посмертна згадка

Іван БЕРЕСТЕЦЬКИЙ, член 238 Відд. УНСоюзу, ім. Є. Коновальця в Бостоні, Масс., помер 30-го липня 1960 р. Покійний народився 15-го січня 1888 р., в селі Озірна,, пов. Зборів. В члени УНСоюзу вступив 1926 р. Покійний був надзвичайно тихої вдачі і в своїй молодості з покійною дружиною Мариною, брали участь у громадському житті. Похорон відбувся 2-го серпня 1960 р., з української православної церкви св. Андрія. Численно склали свою останню візиту Покійному члени Союзової родини, як Відділу 238, так і сусідніх Бостонських Відділів. Крім членів, Комітету, були присутні і головні радні: п-ні Анна Чопик і п. М. Давискиба. Покійний полишив у смутку 2 синів: Михайла і Володимира з їх родинами та 4 братів: Петра, Андрія, Миколая і Пилипа. — Управа Відділу висловлює своє співчуття цілій родині Покійного. — Вічна Йому Пам'ять.!

М. Кайко, секр.

ТАРЗАН, ч. 4504. Горилля.

Кожний якнайдбайливіше опікувався Бейкером, але не опритомнів він.

— Він гарячкує, — сказав Тарзан вкінці. — Рана на руці заражена...

Нагло з сусідства появилася нова причина до алярму: громовий виклик до бою горилі болгані!